

Od mladenke do matere

Začela bom s časom, ko smo se preselili v novo hišo. Moja starša sta bila prava junaka, saj sta z eno delavsko plačo in štirimi otroki, med njimi eden s posebnimi potrebami, zgradila novo hišo.

Ko sem začela obiskovati sedmi razred osnovne šole, smo se preselili. S selitvijo v novo hišo nisem bila zadovoljna, saj še ni bila docela zgrajena in prvih sedem mesecev niti elektrike nismo imeli. Z mlajšim bratom sva morala zapustiti Staro Savo, kjer sva se odlično počutila, čeprav smo praktično živeli med plavži, martinarno in pražarno. Zato sva izkoristila vsako najmanjšo priložnost, da sva se vračala. A to ni trajalo dolgo, ker so se tudi ostale družine s Stare Save začele seliti na Plavž, Zaštreko in Koroško Belo.

A so se na poti do šole Prežihovega Voranca kmalu spletla nova prijateljstva. Na poti domov smo imele s sošolkami prave seanse pri vsaki hiši, kjer je živela katera od njih. Moja pot do doma je lahko trajala tudi uro in več. (Zato sem bila zelo presenečena, ko sta moji hčerki iz šole prihajali naravnost domov.) Na poti iz šole smo se zmenile, kje se dobimo popoldan, seveda, če nas ne bodo doma preveč zaposlili, kar je bilo v tistih letih normalno. Vsekakor pa smo se dobile vsako soboto ali nedeljo. Če smo slučajno imele kakšen dinar, smo se zelo rade odpravile v prvo mlečno restavracijo na Jesenicah (kje se je ta restavracija nahajala, ne vem več točno: tam, kjer je bila policijska postaja ali v zobozdravstveni ustanovi). Naš najljubši priboljšek je bil jogurt z malinovcem. Seveda je bil obvezen obisk kina, a samo ob šesti uri. Ogled filma ob osmi pa je bil za nas mladoletne nedostopen in dovoljen le v spremstvu starejše osebe, kar se je zelo redko zgodilo. Poleg tega nas je gospod Čučnik, ki je trgal karte v kinu Radiu, vse poznal, in si same niti nismo upale priti.

Se je pa v tem času začela gledati televizija. V celi ulici je imel televizor samo Albin Bregant. Ko je bil na sporedu primeren film, smo se najavili pri njem. Vedno sem razmišljala, kako dobra sta bila zakonca, da sta svojo dnevno sobo odstopila vsem otrokom iz ulice. A ko sem postajala starejša, sem šla rajši v kino kot pred TV-sprejemnik. Motilo me je tudi dejstvo, da sem zelo slabo videla in je bila zato slika na malem ekranu manj razločna, podnapisi pa težko berljivi.

Moja pot iz šole do doma je postajala še bolj zanimiva in prijetna, ko se nam je pridružil kakšen sošolec.

Med počitnicami smo otroci hodili nabirat borovnice, maline in robide, gobe pa samo v spremstvu starejših. Če je bilo gozdnih sadežev bolj malo, je moral vsak privleči domov še vsaj eno vejo za zimsko kurjavo. Med počitnicami smo hodili v bazen na Ukovi, kadar je doma ostal kakšen dinar viška, a za nekaj obiskov se je vedno našlo. Ko sem bila še šolarica, se je zgodilo nekaj tragičnih dogodkov. Umrla sta dva moja sošolca, sosedo je povozil vlak, sama pa sem imela nesrečo v bazenu.

Po osnovni šoli sem se vpisala na administrativno šolo v Kranju. Vožnja z vlakom je v času šolanja prinašala najboljša doživetja. Na vsaki postaji do Kranja smo k sebi klicali sošolke in fante, ki so nam bili pri srcu. Začele so se prve zaljubljenosti in stkala so se nova prijateljstva, ki so trajala še veliko let po končanem šolanju in nekatera še trajajo. Ko smo prispeli na cilj, se je začela »polževa hoja«. Tega je bil seveda vedno kriv vlak, ki je imel velikokrat »zamudo«, včasih pa kot izgovor, ampak tako je to bilo. Na vlaku sem tudi prvič kadila. Kajenje je bilo odvisno od tega, ali ti je uspelo očetu suniti kakšno cigareto Drava, Morava ali Ibar. To ni bilo posebej težko, saj so takrat skoraj vsi očetej kadili. A meni je bilo kajenje odvratno in nikoli več nisem poskušala.

V prvem letniku smo velikokrat »špricale« zadnjo uro pouka in odšle v kino Storžič na predstavo z denarjem, ki so nam ga starši namenili za malico. To »špricanje« nas je ob koncu prvega letnika drago stalo, saj

Nastop šolaric Podmežaklo 25. maja 1960, fototeka GMJ

Šolarice ob nastupu Podmežaklo na dan mladosti, 25. maja 1960, last M. Gašperšič

tretjina sošolk ni izdelala letnika, zato smo naslednje leto to dejavnost skoraj opustile.

Med poletnimi počitnicami smo se dekleta in fantje z Jesenic zaposlili v železarni. Dekleta večinoma po pisarnah, kjer smo polnile fascikle, lepile delovne naloge in podobno. Za celomesečno zaposlitev smo dekleta dobila 8.000 dinarjev, fantje, ki so delali v obratih, pa nekaj več. Popoldan smo hodili na bazen, kadar je bil denar ali če doma ni bilo posebnega dela. V tem času smo počasi dograjevali hišo in vsaka roka je štela, ne glede na starost. O odhodu na morje ni nihče razmišljal.

Po opravljenem drugem letniku administrativne šole sem se 1. julija zaposlila v Železarni Jesenice, najprej na uredništvu Železarja in nato na finančno-računovodskem oddelku. Moja prva plača je znašala okoli 27.000 dinarjev. Na mojo veliko žalost mi je mama takoj vzela 10.000 dinarjev za stroške. A mi je vseeno ostalo toliko, da sem šla lahko večkrat v kino. Hodila sem samo spomladi, poleti in jeseni, pozimi pa ne zaradi zgodnje teme, ker je bila pot do doma na Razgledni poti neosvetljena. Lahko sem hodila na plesne vaje v Delavski dom pri Jelenu, kjer nas je učil Arčon, a vedno s prijateljicami, ki so se jih prav tako veselile kot jaz. Tam smo se spoznavale s fanti in domov vedno odhajale v spremstvu svojih plesalcev. A da bi se s fanti poljubljale in objemale, to pa ne! To je bilo prepovedano in fantje istih let so to upoštevali. Če pa so bili starejši, se je lahko zgodilo, da je plesnim vajam sledila poroka ali rojstvo otroka.

Na oddelku finančnega računovodstva, kjer sem delala, je bila zaposlena tudi gospa Poldka Ličof, ki je vsako leto za prvomajske praznike organizirala izlet za dva ali tri dni v sosednje države, kamor smo odhajali na skupinski potni list. V času moje zaposlitve smo obiskali Italijo vse do Rima, Avstrijo do Dunaja, Madžarsko in Češkoslovaško. Eno leto pred mojim odhodom smo potovali tudi po Španiji kot avstrijski državljani, saj kot Jugoslovani nismo imeli dostopa. Da sem lahko odšla na ta potovanja, sem med letom dodatno delala. Ker sem bila dobra strojepiska in sem se dobro znašla s številkami, sem delala tudi za druge oddelke. Med drugim sem tudi pretipkavala diplomske naloge. S teh potovanj sem nekajkrat »prešvercala« kakšno ploščo, ki se v Jugoslaviji ni dobila. Zelo zaželene so bile na domačih zabavah, imenovanih »hausbalih«, seveda, če je bil

pri hiši gramofon. Tudi če ga ni bilo, smo se zbrali kar tako, vedno smo našli razlog za druženje.

Radi smo hodili plesat v hotel Korotan, kjer smo plesali ob živi glasbi. Ob novem letu in pustu so priredili ples tudi v TVD Partizanu, kamor sem lahko odšla le v spremstvu sosedovega mladega zakonskega para. Če sem šla na ples kakšno soboto ali nedeljo, je veljala stroga hora legalis ob deseti uri. Nekoč sem zamudila in me mama ni pustila v hišo, tako da sem noč prespala pri prijateljici. A mamo je zaradi prepira z očetom zelo skrbelo in je že nekaj minut po šesti zjutraj pri vratarju spraševala, če sem prišla v službo. Doma jo je čakala soseda, mama prijateljice, pri kateri sem prespala, in imeli sta dolg pogovor. Po tistem ni bilo nikoli več tako hudo. Tudi če sem malo zamudila, sem bila deležna le pridige. Bila sem tudi jezna na starša. Imela sem namreč starejšega in mlajšega brata, a zanju tako stroga časovna omejitev ni veljala.

Včasih smo šli z vlakom ali avtoštopom na Bled ali v Kranj, pa tudi v Ljubljano na kakšno prireditev. Najbolj mi je ostal v spominu obisk koncertov Louisa Armstronga in Boney M, ki sta bila v Hali Tivoli. Ob tem pa moram pohvaliti svojo mamo, ki me je ob nedeljah, če sem v soboto »lumpala«, pustila spati do kosila.

Ko sva s prijateljico Mišo dopolnili 18 let, sva šli sami na morje. Ker sva bili že obe zaposleni, sva najprej politično prepričali starše. Nato nama je prijateljica, ki je obiskovala gimnazijo, uredila članski dijaški izkaznici Ferijalnega saveza Jugoslavije za popust pri prevozu z vlakom in ladjo. Tako sva se odpeljali na morje. Najbolj zanimivo na tem potovanju je bilo, da sva po večernem prihodu v Zadar do jutra sedeli pred turistično agencijo in čakali, da jo odpro. Ugotovili sva, da je bila odprta celo noč in bi lahko vse uredili že zvečer. Še huje pa je bilo pozneje, ko sva se dve »belki« sončili na betonski plaži v najhujši vročini in potem dva dni zaradi opeklin preživeli v sobi. K sreči sva imeli odlično gospodinjo, ki naju je zdravila. Ta dopust je bil enkrat, in obljubili sva si, da ga bova naslednje leto ponovili. Potem sva se zaljubili, prijateljica se je odselila z Jesenic, jaz pa sem postala mati in moje zabave je bilo za nekaj let konec.